

Югозападен университет "Неофит Рилски"
Благоевград
Факултет по изкуствата
Катедра
"Телевизионно, театрално и кино изкуство"

More Raça

„Метафоричност и символика във филмите „White Paths“ и „The General Gramophone“ на режисьора Viktor Gjika /The Symbolism in Viktor Gjika's movies „White Paths“ and „The General Gramophone“ - the use of metaphors in cinema under communism“

АВТОРЕФЕРАТ

НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН **ДОКТОР**
ПО НАУЧНАТА СПЕЦИАЛНОСТ
КИНОЗНАНИЕ, КИНОИЗКУСТВО И ТЕЛЕВИЗИЯ, 8.4.

Научен ръководител:
доц. д-р Ирина Китова

2024
Благоевград

Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита на разширено заседание на Катедра по телевизионно, театрално и киноизкуство към Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград проведено на 9 април 2024 година.

Дисертационния труд е с обем 204 страници и включва увод, 7 глави, 31 изображения, заключение, изводи, справка с научните приноси, филмографско приложение и 111 заглавия и други източници.

Защитата ще се проведе на 8 юли 2024г. /понеделник/ от 10.30 ч. в Учебен корпус 4 на Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград, ет. 5, зала 4504, пред научно жури в състав: Доц. д-р Клавдия Камбурова, Доц. д-р Милена Анева-Стоилова, Проф. д-р Радостина Нейкова, Доц. д-р Елизавета Боева, Доц. Костадин Бонев Костадинов.

Материалите са достъпни при секретаря на Катедра по телевизионно, театрално и киноизкуство в Учебен корпус 4 на Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград, ет. 5, зала 4504.

Съдържание:

1. Обща характеристика на дисертационния труд	4
2. Структура и съдържание на дисертационния труд	14
2.1. Въведение	14
2.2. Целулоидни владения: Изследване на влиянието на киното върху обществото и политиката	15
2.3. Проучване на динамиката в развитието на албанското кино и знакови режисьори в периода на комунизма	16
2.4. Виктор Джика: Аналитичен поглед върху идеологията, филмовата естетиката и културното влияние	17
2.5. Декодиране на кинематографичния език на Виктор Джика: Изследване на визуалната му експресивност и художествено наследство	19
2.6. Димитър Анагности: Очертаване на спецификите на албанското кино с Виктор Джика	20
2.7. Транснационален културен обмен: Влияние и възприемане на албанското кино в Китай	21
2.8. Кинематографичното наследство на Албания: Запазване и споделяне на постижения, ценности и горчиви уроци от цензурата	22
2.9. Заключение	23
3. Научни, научно-приложни и приложни приноси	24
4. Справка за научните публикации по темата на дисертационния труд	26
5. Справка за участия в научни конференции, академични срещи, научни сесии и дискусии	27

Цел и актуалност на изследването

Този дисертационен труд на тема: „Метафоричност и символика във филмите „White Paths“ и „The General Gramophone“ на режисьора Viktor Gjika /The Symbolism in Viktor Gjika's movies „White Paths“ and „The General Gramophone“ - the use of metaphors in cinema under communism“ има за **цел** да изследва кинематографичната продукция по време на комунистическия режим в Албания, като се фокусира върху периода от създаването на Киностудио „Shqipëria e re“ до кулминацията на този тоталитарен период. **Основната цел** на това изследване е да се оцени дали филмите, създадени през този период, са били преди всичко инструменти за пропаганда или носят художествена стойност чрез използване на метафори за предаване на забранени послания, тези и концепции.

Актуалността на това изследване се основава на наложителната необходимост от цялостен анализ и оценка на художествения и културен принос на филмите, произведени през комунистическата епоха в Албания. Специално внимание е обърнато на законодателство от този период, което привидно се стреми да ограничи публичното показване на значителен корпус от филми от тази епоха. Новата културна ситуация след паданетона комунистическия режим, привидно ориентирана към процеса на декомунизация, ускорява всеобхватен обществен дебат и противоречия по отношение на културното наследство в областта на киното. В този контекст изникват фундаментални въпроси относно опазването на историческите свидетелства за времето и нюансираното разбиране на кинематографичното наследство, създадено през изследвания период.

Съсредоточавайки се основно върху произведенията на Виктор Джика, значим режисьор, известен със способността си да лавира в забранени теми чрез кинематографичния си език, това изследване има за **цел** да разкрие сложната употреба на метафори в неговите изключително важни кинематографични произведения, по-специално „White Paths“ и „The General Gramophone“. **Целта** е да се установи дали тези филми са били ограничени до пропаганда или са съдържали многослойни художествени представяния, които надхвърлят открития им пропаганден характер.

Методологията на изследването включва задълбочен анализ и интерпретация на кинематографични произведения от разглеждания период, с основен фокус върху филмите на Джика, за да разкрие скритите метафори и техните алегорични внушения. Чрез детайлен анализ на тези символични елементи в това изследване ще се направи опит да се оспори

преобладаващата представа, че тези филми са били единствено проводници на комунистическата пропаганда и не демонстрират особена художествена дълбочина.

Анализирането на метафорите и тяхното символично значение ще позволи цялостно разбиране на кинематографичната изразност по време на този политически натоварен период. В крайна сметка, стремежът е да се хвърли светлина върху нюансираната двойственост на тези филми, като се оцени тяхната стойност не само като инструменти за пропаганда, но и като извори с дълбока художествена стойност в историческия контекст на албанското кино.

Обектът и предмет на изследването

Този дисертационен труд предлага цялостно изследване и задълбочен анализ на сложната филмова естетика и кинематографичния език, използвани от Виктор Джика, които представляват и **основният изследователски обект**. Чрез разглеждането на специфичния исторически контекст се реконструира културната ситуация, характеризираща периода на тоталитарния режим в Албания през 20-ти век. Така основният акцент се поставя върху еволюционния път и съзряването на артистичния изобразителен език на Джика в киноизкуството.

Това изследване се стреми да деконструира сложните и нюансирани механизми, присъщи на кинематографичния подход при изграждането на визуалния разказ при Джика. Стремежът е да се разкрият пластове на неговия визуален език, дисектирайки тънкостите и сложността, вградени в неговите артистични творения. Основната цел е да се проучи как кинематографичното творчество на Джика служи като отражение и отговор на огромните ограничения и несгоди, наложени от тоталитарния режим. Задълбоченият анализ на филмитена Джика ще позволи да се разкрият различните начини на изразяване, възприети от режисьора, като се хвърли светлина върху неговите новаторски наративни техники и сложната употреба на символичен език в кинематографичната панорама на тази конкретна историческа епоха. По този начин ще се осветли начинът, по който Джика се ориентира и адаптира творчески към социално-политическите ограничения на времето, което се проявява в неговото уникално кинематографично творчество.

Предметът на изследването се фокусира върху развитието и обособяването на албанското кино като национална кинематография. По тази причина рамката на

изследването е разширена чрез паралели, препратки и анализи на творческия принос и на други видни албански кинематографисти в контекста на политическата инструментализация на киното, особено ролята му в разпространението на политическа пропаганда през периоди, характеризиращи се с господството на тоталитарните режими. Това ще позволи да се изведат по-убедително забележими и основни характеристики, присъщи на избрания обект на изследване. Ще се следва съзнателен и целенасочен изследователски подход, чрез който да се разкрият най-емблематичните и определящи атрибути на обекта на изследването, като по този начин той ще бъде изведен не само като концентрирана и отличителна фокусна точка, но и през неговото културно влияние и въздействие.

По същество предметът на изследването обхваща ясно очертани основни характеристики на специфична културна ситуация, които позволяват да се постигне цялостно разбиране на основния проблем и неговите исторически корени. Изведените характеристики са фундаментални и за естеството и функционалната динамика на обекта на изследване, като по този начин се разкрива тяхната дълбока взаимовръзка. Този процес предполага задълбочен аналитичен подход, за да се разкрие многоаспектността, присъща на предмета на изследването в рамките на академичния дискурс.

Изследователски цели:

- 1. Изследване на проявлението и въздействието на идеологическата пропаганда в албанските филми в периода на комунистическо управление.*

Тази цел ще позволи да се разкрият в по-голяма степен различни аспекти от изобразяването и последиците от идеологическите влияния в албанското кино по време на комунистическия режим. Обхваща изследване на това как политическите идеологии са били отразени и разпространени чрез филмово съдържание, хвърляйки светлина върху тяхното въздействие върху кинематографичното повествование и обществените възприятия.

- 2. Изследване на метафоричните пластове в кинематографичните произведения на Виктор Джика и други знакови кинематографисти в периода на комунистическия режим.*

Тази цел се фокусира конкретно върху кинематографичните произведения на Виктор Джика, наблягайки върху анализа на метафорите и тяхното значение в контекста на периода на комунистическа диктатура в Албания. Включва подробно изследване на метафорите като символични инструменти във филмите на Джика и тяхната роля в предаването на по-дълбоки социално-политически значения.

- 3. Изследване на межкултурното влияние на албанските пропагандни филми върху други национални кинематографии в контекста на комунизма.*

Тази цел ще позволи да се анализира и разбере как албанските пропагандни филми са имали въздействие отвъд националните граници, като по-специално изследва тяхното влияние върху други комунистически страни. Това включва изучаване на рецепцията, адаптацията и влиянието на албанската кинематографична пропаганда при оформянето на културни разкази извън Албания.

- 4. Провеждане на критичен анализ на контрастиращи гледни точки по отношение на художествената цялост спрямо пропагандните елементи във филмите, анализ на аргументите, подкрепящи и противопоставящи се на идеологическите ограничения.*

Тази цел включва критично анализиране на различни мнения по отношение на баланса между художествената цялост и пропагандните елементи във филмите. Ще бъдат проучени аргументите, подкрепящи както запазването, така и ограничаването на такива кинематографични произведения, допринасяйки за продължаващия дискурс за цензурата и свободата на художественото изразяване.

Изследователска хипотеза (или научна хипотеза)

Кинематографичните произведения на Виктор Джика, особено „White Paths“ и „The General Gramophone“, *служат като дълбоки хранилища на метафори, умишлено използвани като фини, но мощни средства за преодоляване на ограниченията, наложени*

от комунистическото управление в албанското кино. Тези метафори, сложно вплетени във филмовото повествование, представляват многостранни репрезентации, които алегорично засягат забранени или чувствителни теми – като религия, миграция и влиянието на западния свят по време на комунистическото управление в Албания. На фона на широко разпространените цензурни механизми Джика и неговите съвременници изобретателно използват метафори, за да създадат символични пластове, улеснявайки недириктен диалог по обществени въпроси, често потискани или забранявани от идеологическия контрол на властта. Чрез цялостен анализ на тези кинематографични произведения и творческия процес, ограничен от механизмите на цензурата в това изследване ще се потърси аргументация на въпроса как художественото богатство и културните послания, вградени във филмите на Джика, които надхвърлят официалната пропаганда. Чрез изясняване на сложните пластове от метафори и символични интерпретации и анализиране на предизвикателствата на творческата среда в контекста на ограниченията, наложени от политическата ситуация ще може да се разкрие изключителната художествена стойност на филмите на Джика и да се подчертае безценния принос на режисьори като него за художествената еволюция на албанското кино.

Потвърждаването на изследователската хипотеза ще допринесе за разкриването на многостранния характер на филмите на Виктор Джика, особено в използването на метафори, за да предадат потиснатите обществени проблеми и да предизвикат ограниченията, наложени от комунистическото управление. Ще се потърси обективна аргументация на твърдението, че филмите на Джика притежават значима художествена стойност отвъд своите пропагандни елементи, изследвайки дълбочината на символичните представяния и тяхното значение в социално-политическия контекст на времето. Освен това, така ще се създаде представа за творческите предизвикателства, пред които са били изправени режисьорите в контекста на политически ограничения, подчертавайки артистичната изобретателност и културния принос на Джика и неговите съвременници при оформянето на албанското кино.

Изследователски въпроси:

1. Как Виктор Джика използва метафори във филмите си „White Paths“ и „The General Gramophone“, за да адресира алегорично табути или ограничения по обществени теми, като

религия, миграция и западно влияние по време на ерата на комунистическото управление в Албания?

2. Какви бяха конкретните метафорични интерпретации, използвани от Джика и неговите съвременници, за да се противопоставят на цензурата и идеологическия контрол, преобладаващи в албанското кино по време на комунистическия режим, позволявайки таен диалог по потискани обществени въпроси?

3. Как метафорите, вградени във филмите на Виктор Джика, служат като символични изрази, които надхвърлят пропагандните намерения, позволявайки нюансирано изследване на обществени проблеми, които иначе са били потискани или забранявани от идеологическите ограничения на комунистическия режим?

4. Какви прозрения могат да се извлекат от цялостен анализ на метафорите и символичните пластове във филмите на Джика, хвърляйки светлина върху художественото богатство и културното значение, вложени в тези кинематографични произведения сред предизвикателния социално-политически пейзаж на Албания от комунистическия период?

5. По какви начини творческите ограничения, повлияни от механизмите на цензурата и идеологическия контрол формират художествената изобретателност и културния принос на режисьори като Виктор Джика, подчертавайки ключовата им роля в еволюцията на албанското кино и демонстрирайки изключителната художествена стойност на техните филми?

Основни и допълнителни изследователски задачи

Основни изследователски задачи:

1. *Литературен преглед:* Извършване на изчерпателен и систематичен преглед на рецензирани научни публикации, основополагащи статии, монографии и архивни материали, отнасящи се до кинематографското творчество на Виктор Джика и по-широката картина на албанското кино в периода на комунистическото управление. Синтезиране на критичния дискурс, историческия анализ и теоретичните рамки, изяснени в тези източници, за да се установи цялостното разбиране на контекстуалния фон и научните интерпретации, свързани с филмите на Джика.

2. *Конкретизиране на изследователски цели и хипотези:* Детайлно формулиране и извеждане на изследователските цели и хипотези, основани на установени теоретични парадигми и контекстуални прозрения, събрани от прегледа на научна литература и други източници. Така ще се оформи теоретичната констелация за изследване на сложната употреба на метафори и символи в кинематографичния език на Виктор Джика в социално-политическия контекст на албанското кино от периода на комунизма.

3. *Събиране на данни:* Прилагането на интердисциплинарен подход ще позволи да се свържат качествено филмов анализ, научен дискурс, интервюта (където е възможно, с участието на режисьори или видни учени) и задълбочено архивно проучване. Проучването на автентични източници и материали ще позволи да се разкрият тънкостите на творческия процес, динамиката на ограниченията и тематичните основи, преобладаващи във филмите на Джика, като по този начин да се постигне цялостно и нюансирано разбиране на художествения, артистичния и социално-политически контекст на неговите произведения.

4. *Анализ на данни:* Осъществяването на задълбочен анализ на филмово съдържание и исторически документи чрез използването на качествени и количествени методи ще помогне да се разпознаят, разберат и интерпретират многостранните метафори и символи, вградени в кинематографичното повествование на Виктор Джика. Този анализ трябва да разкрие латентните социално-политически последици и художествени нюанси, капсулирани в метафоричната тъкан на неговите филми.

5. *Тълкуване на резултатите:* Направените изводи и аргументирани научни заключения ще бъдат в резултат на задълбочения анализ, извършен върху идентифицираните метафори, изяснявайки тяхното контекстуално значение и социално-политически конотации в рамките на комунистическия период в Албания. Изрично ще се артикулират разклоненията на цензурните механизми върху кинематографичният израз на метафорите и тяхното символично значение, като по този начин ще се освети динамиката на връзката между художественото творчество и идеологическите ограничения.

6. *Писане и представяне на констатациите*: Методично ще се обвържат резултатите от изследването в детайлно структуриран дисертационен труд. Ще бъде представен изчерпателен и последователен анализ, очертаващ социално-политическите последици и културното значение на метафорите във филмите на Виктор Джика, предлагайки проницателен принос към научния дискурс за албанското кино през периода на комунизма.

Допълнителни изследователски задачи:

1. *Разширен анализ на данни*: Използването на разнообразни етоди за качествен филмов анализ, потенциално включващи новаторски техники или теоретични рамки, за да се навлезете по-дълбоко в тънкостите на метафорите и символизма във филмите на Джика. Използването на комплексен подход ще позволи да се разкрият по-добре сложни слоеве от метафорични структури и техните социално-политически връзки и въздействия.

2. *Сравнителни изследвания*: Ще бъдат осъществени задълбочени сравнителни анализи между филмите на Джика и произведения на други режисьори или от различни кинематографични периоди и културни контексти. Внимателното разглеждане и съпоставяне на уникалните метафори, използвани в творчеството на Джика, с тези в други филмови произведения ще позволи да се подчертае отличителната черта и социално-културното значение на неговия символен образен език в по-широка кинематографична перспектива.

3. *Казуси от практиката*: Изчерпателното изследване на различни аспекти, свързани с „White Paths“ и „The General Gramophone“ чрез обстойното анализиране на тези филми, с фокус върху символиката, тематичните представяния и контекстуалната релевантност на метафорите в тези кинематографични произведения ще позволи да се извлекат нюансирани прозрения в артистичните намерения и социално-политическия коментар на Джика.

4. *Мултидисциплинарен подход*: Включването на разнообразни интердисциплинарни перспективи, обхващащи културни изследвания, филмова теория, историческа контекстуализация и социално-политически анализ ще позволи да се интегрира тази разнообразна оптика в многостранното представяне на кинематографичния контекст,

артистичния подход и социално-политическите импликации, вградени във филмите на Джика, като по този начин ще се одигури цялостен и нюансиран преглед на изследваната проблематика.

5. Тематично-хронологично проследяване: Проследяване на еволюцията на метафорите и символите в кинематографичния корпус на Виктор Джика през различни периоди от неговото творчество по време на комунистическото управление. Изследване на промените в художествения стил и изразност и социално-политическите конотации на метафорите, като се имат предвид и промените в политическата обстановка и обществения контекст на времето.

6. Етични съображения: В случая изследователският процес е силно обвързан с определени етичните проблеми, особено при работа с чувствително историческо съдържание. Това поставя въпроси за гарантиране на поверителност в интервюта и поддържане на етични стандарти при изобразяването на социално и/или политически натоварени теми. Коректно ще се съблюдават принципите на академична почтеност, зачитане на правата на интелектуална собственост и стремеж към обективност, което предпазва от спекулативно тълкуване или погрешно представяне на исторически и културни аспекти.

Методология на научните изследвания

Интердисциплинарен подход: Научният подход в това изследване ще бъде базиран на интердисциплинарността, което ще позволи да се обвържат прозрения и изследователски методи от различни области като културологични изследвания, филмова теория, исторически и социално-политически анализ. Тази интердисциплинарна рамка позволява многостранно изследване на филмите на Виктор Джика в социално-политическия контекст на албанското кино от периода на комунизма. Чрез интегриране на множество гледни точки ще се предложи цялостно разбиране на кинематографичния стил и изразност, културните контексти и социално-политическата динамика, вградени във филмите.

Използване на различни концепции и методи: Методологията включва използване на широк спектър от концепции, теории и методи за цялостен анализ и интерпретация на

кинематографично съдържание като качествен филмов анализ, социално-политически рамки, историческа контекстуализация и подходи за културни изследвания. Използването на разнообразни методи улеснява нюансираното изследване на метафорите, символиката и тематичните построения във филмите на Джика, позволявайки цялостно изследване на тяхното социално-политическо въздействие и художествено значение.

Проучване на различни източници: Методологията на изследването включва задълбочено проучване на различни първични и вторични източници. Това включва научни статии, архивни материали, филми, исторически документи, интервюта (когато има такива) и критичен дискурс, свързан с кинематографичните произведения на Виктор Джика. Проучването на тези разнообразни източници ще позволи задълбочено изследване на творческия процес, тематичните елементи и социално-политическия контекст около филмите, предоставяйки богата основа за анализ и интерпретация.

Аналитични техники: Използването на изследователски методи и аналитични техники като качествен анализ, анализ на съдържанието и критичен анализ на дискурса ще бъдат неразделна част от общата методология на това научно изследване. Тези аналитични инструменти улесняват идентифицирането, тълкуването и синтеза на метафори, символика и тематични образни структури, вградени във филмите на Джика. Систематичното прилагане на аналитични методи има за цел да разкрие завоалирани социално-политически конотации, художествени нюанси и контекстуална релевантност в рамките на кинематографичното повествование във филмите на Джика.

Интерпретация и синтез: Изследователската методология предполага систематично тълкуване, синтезиране и обобщаване на констатациите, извлечени от анализа. Това включва тълкуване на идентифицираните метафори и символите във филмите на Джика във връзка със социално-политическия контекст на Албания от периода на комунизма. Синтезирането на тези интерпретации ще подпомогне формулирането на изчерпателни прозрения и научни заключения, които да допринесат за по-широкия дискурс относно специфичната кинематографична изразност при Джика и културните ѝ репрезентации.

Етични съображения: Спазването на етичните стандарти остава от първостепенно значение през целия изследователски процес. Това включва осигуряване на етично третиране на първичните източници, запазване на поверителността в интервютата, зачитане на правата на интелектуална собственост и поддържане на етичен интегритет при изобразяването на историческо и чувствително съдържание в рамките на изследването.

Въведение

В този дисертационен труд ще се проследи развитието на киноизкуството и ярките режисьорски стилове в периода на комунистическата диктатура в Албания от времето на основаването на Албанското национално филмово студио „Shqipëria e Re“, което продуцира 227 художествени филма, 122 анимационни филма, 1145 документални филма и 1600 телевизионни репортажа до края на комунизма през март 1992 г. Изследвани са творческите постижения на най-изявените режисьори от този период, Виктор Джика и Димитър Анагности, които остават и едни от най-влиятелните фигури в развитието на албанското кино. Техните творби са анализирани комплексно, включително и в контекста на политически събития и други културни перспективи. Специален акцент е поставен върху най-значимите им филми за албанското кино като „Rruge te bardha“, „Gjeneral Gramafoni“, „Nentori i dyte“ и „Komisari i Drites“, които са създадени под строгия контрол на комунистическата власт и наложени рамки, които трудно се преодоляват.

В периоди на идеологически и институционален контрол творците успяват да се изразят като използват филмов език, наситен с метафори и символи, за да могат да поставят на обществен дебат забранени теми като религия, свобода, миграция или западния свят. Именно този специфичен начин на изразяване чрез метафори и техните двойни значения ще се изследва в дълбочина чрез комплексните анализи на няколко знакови албански игрални филма. През разглеждания период значителна част от документалните филми са чисто пропагандни, създадени, за да ласкаят ръководителя на партията и системата. Специално внимание е обърнато на голямото влияние на албанското кино в Китай, където се продават милиони билети и има страхотна публика дори в наши дни.

В допълнение, е отделено внимание на продължаващият дебат в Албания за това дали филми, направени в периода на комунизма, трябва да бъдат забранени за публично

показване, тъй като те могат да събудят омраза и да допринесат за възхода на комунистическата идеология сред по-младите поколения.

В заключение, този период от развитието на албанското кино е най-успешният по отношение на развитие на индустрията и производството на филми, въпреки пропагандните елементи, налагани като художествена доктрина. Най-интензивно филмопроизводството се развива през 70-те и 80-те години, с около 13-14 филма годишно. Днес албанското кино преживя рязък упадък, особено на специфични жанрове като детското кино, което почти го няма.

Глава 1: Целулоидни владения: Изследване на влиянието на киното върху обществото и политиката

Тази глава от дисертацията разглежда историческото развитие на киното като културен феномен, като изяснява бързото му разпространение в Европа след премиерата на кинематографа на братя Люмиер в Париж през 1895 г. Проследяват се обстоятелствата, които позволяват стратегическото разгръщане и нарастващата популярност на изобретението на братя Люмиер, което довежда до бързото му разпространение в множество европейски градове и държави, както и преодоляването на континенталните граници в глобален план.

През нюансите на историческата оптика се разкрива културният пласт, в който киното като изобретение предизвиква смесени реакции в различните културни контексти. В хода на изложението прецизно се представят контрастиращите мнения за киното в началото на 20-ти век, първоначално възприето като комуникационен посредник сред градското население и същевременно дискредитирано от мнозина като повърхностна и лишена от артистичност форма на забавление. Този план е важен, защото контекстуализира появяващото се игрално кино, метаморфозата на филмовите жанрове, техните трансформации и появата на филмовите звезди, което дава основания да започне да се говори за еволюция на киното. Нещо повече, в тази глава е обърнато внимание и на обществените опасения относно моралните и физически аспекти на киното, кулминирайки в налагането на филмова цензура в различни държави. Изясняват се различни гледни точки относно потенциалното въздействие на киното върху обществото, като по този начин се

разкрива разширяването на глобалното влияние на киното и нарастващата му роля във формирането на обществените взаимодействия.

Детайлно се анализира развиващата се ситуация на зараждащата се пропаганда по време на бурните периоди на Първата и Втората световни войни, разкривайки съгласуваните усилия на правителствата да впрегнат цялата филмова индустрия за пропагандни цели. Акцент е поставен върху съпадението между различни политически идеологии по отношение на ненадминатото влияние на киното върху общественото мнение. Сравнителният анализ на филмовата пропаганда в Съветска Русия, нацистка Германия и фашистка Италия разглежда критично различните степени на държавен контрол върху филмовата индустрия при тези режими. Също така, е обърнато внимание на законодателните усилия на британското правителство, насочени към защита на неговата филмова индустрия от посегателството на Холивуд, демонстрирайки остро осъзнаване на потенциала на киното като мощен инструмент за пропаганда. Засегнато е и влиянието на италианското неореалистично кино след Втората световна война, като се акцентира върху политическите мотиви в противовес на идеологическото наследство на фашизма.

Глава 2: Проучване на динамиката в развитието на албанското кино и режисьори в периода на комунизма

Тази глава представя задълбочен анализ на сложната динамика в развитието на албанското кино в рамките на промяната, настъпила с комунистическото управление, започната от Енвер Ходжа през 1944 г. Важен момент настъпва през 1952 г. със създаването на филмовото студио „Shqipëria e Re“, което бележи важна точка в развитието на киното в Албания, като първоначално се получава подкрепа и от Съветския съюз. Въпреки липсата на установено кинематографично наследство в Албания, тази инициатива се улеснява със създаването на забележителен набор от филми само за две десетилетия.

Филмите, произведени през този период притежават особени характеристики, например в изобразяването на определени персонажи и масови сцени. Режисьорите черпят вдъхновение от социалните пластове, създавайки персонажи, дълбоко вкоренени в ежедневието. Италианският неореализъм и съветският социалистически реализъм оказват силно влияние, формирайки творческите търсения и опити за автентично представяне на обществените проблеми. Социалистическата идеология изиграва фундаментална роля,

използвайки филмовото производство като мощен инструмент за пропаганда и разпространение на идеологически доктрини. Доминиращите теми в кинематографичните разкази се въртят около класовия конфликт, националното освобождение и селскостопанския прогрес, защитавайки комунизма като катализатор за обществения напредък. Изтъкнати режисьори като Димитър Анагности и Виктор Джика култивират кинематографичен репертоар, отразяващ многостранните стремежи и предизвикателства на албанското общество по време на социалистическия период. Техните творби предлагат ценни прозрения за асимилацията на глобалните кинематографични тенденции в местните идеологически и културни контексти.

Създателите на филми от този период са силно повлияни от бурния политически климат, интелектуалния плам, световните кинематографични тенденции и богатото културно наследство на Албания. Но политическите катаклизми в този период подхранват и кинематографичните интерпретации на колективно недоволство, подреждайки киното като средство за артикулиране на обществените проблеми. Вдъхновени от марксистките философи, режисьорите се опитват да разкрият обществените несправедливости, използвайки киното като инструмент за съпротива и обществено просветление.

Тази глава е фокусирана върху приноса на албанските кинотворци от периода на комунизма, предлагайки тълкувания върху еволюцията на техния авторски стил на фона на идеологическите направления и социално-политически сътресения.

Глава 3: Виктор Джика: Аналитичен поглед върху идеологията, филмовата естетиката и културното влияние

Третата глава от дисертационния труд представя задълбочено изследване на сериозния кинематографичен принос на Виктор Джика. Подчертава се разликата между игралното кино на Джика и документалните филми, които той режисира по държавна поръчка като се хвърля светлина върху нежеланието му да откаже участие в подобни проекти по държавна поръчка, нежелайки да се съпротивлява на официалните директиви. Отделено е внимание на авторските интенции на Джика на фона на ограниченията, наложени от управляващия режим и изследвайки сложността на творческите избори в рамките на актуалния социално-политическия контекст.

Проследявайки произхода на Виктор Джика до образованието му в престижния Московски институт се очертава връзката и дълбокото влияние на светила като Айзенщайн върху неговия кинематографичен стил и път. Неговите академични усилия в Москва слагат основата на неговото кинематографично пътешествие, кулминирало във филми, които служат за ориентация в трудната политическа обстановка, като същевременно въплъщават слоеве от символизъм и алегория. А стипендията на Джика в Москва, по-специално при професор Лев Кулешов, пионер в съветското кино, допълнително усъвършенства неговите артистични и режисьорски умения, отразяващи се в неговия подход към разказването на истории и кинематографичните техники.

Дълбоко свързан с идиличния град Корча, семейният произход и културните влияния на Джика оформят неговата артистична чувствителност. Филмите му се характеризират със символична дълбочина и алегорично структуриране, неусетно се противопоставят на ограниченията, наложени от социално-политическите норми, предлагайки на взискателната публика многопластово кинематографично изживяване.

Кинематографичното пътешествие на Виктор Джика започва още в детските му години в Корча, особено с първоначалното му очарование от киното, предизвикано от срещи с филмови плакати в местна пекарна. Неговите академични постижения го поставят сред най-добрите студенти и докато първоначално се стреми към медицинска кариера, в последствие той се насочва към кинематографията поради липса на стипендия. Кинематографичното наследство на Джика се отличава с артистична смелост в обръщането към забранените идеологии, използвайки символизъм и филмов език, за да артикулира обществени теми, смятани за табу. Религиозните влияния значително белязват живота на Виктор Джика, като се започне с благочестивата вяра на майка му и преживяванията на семейни раздори поради религиозни различия.

В тази глава се изследва и социално-политическия климат в Албания по време на комунизма.

Глава 4: Декодиране на кинематографичния език на Виктор Джика: Изследване на визуалната му експресивност и художествено наследство

Чрез тази глава се навлиза дълбоко в отличителния визуален стил и артистични елементи, използвани от режисьора Виктор Джика в неговите кинематографични

произведения. Прецизно се анализират кинематографските техники на Джика, започвайки с майсторските въвеждащи кадри, които разкриват атмосферата и средата в неговите филми.

Подчертава се специфичната особеност умишлено да се използва камера „от ръка“ от Джика, която подсилва динамиката и непосредствеността във филмовото повествование, превръщайки камерата в активен участник. Тази техника допринася за постигане на интимност и реализъм, като засилва връзката на публиката с историята. Вниманието на Джика към детайлите се простира до реквизита, като например гравирания бастун, използван като символ и ключов преход между сцени, добавяйки дълбочина и исторически контекст. Специално внимание е обърнато и на творческите решения на Джика по отношение на костюмите за очертаване на социални слоеве, използвайки облекло като визуален мотив, който осветява обществените разделения и културни контрасти. Освен това, в главата се разглеждат умелото изобразяване на деца от Джика, вграждайки движение и жизненост в рамки и подчертавайки обществени теми.

За кинематографичния език на Джика е присъщо изобразяването на празнични поводи и трагични събития, подчертавайки културната идентичност чрез музика, танци и символи като затворени врати и прозорци. Трябва да се отбележи, че Джика използва музиката като средство за озграждане на филмово повествование, използвайки кларинета например, за да предаде колективни емоции и обществени сътресения, преодолявайки езиковите бариери.

Нещо повече, в тази глава подробно се анализира режисьорския финес на Джика в създаването на композиционна дълбочина в рамките на кадрите, използвайки мизансцен, движения на камерата и техники за мащабиране, за да организира визуалните елементи на повествованието. Склонността на Джика към сегменти в документален стил и иновативни техники, като например бързи приближавания за обозначаване на времеви преходи и нетрадиционни затварящи кадри, добавя автентичност и артистична дълбочина на филмите му.

В заключението към тази част се подчертава значимостта на Джика за албанското кино, отбелязвайки влиянието му върху следващи поколения режисьори, например „Vdekja e Kalit“ на Саймир Кумбаро. Задълбоченият анализ на визуалния език на Джика се илюстрира чрез примери за прецизно внимание към детайла, новаторски техники и

тематична дълбочина и начините, по които неговото кинематографично наследство се проектира, оставяйки незаличима следа в албанското кино.

Глава 5: Димитър Анагности: Очертаване на спецификите на албанското кино, заедно с Виктор Джика

В тази глава се разглежда задълбочено кинематографичното наследство на Димитър Анагности, друга влиятелна фигура в албанското кино. Филмографията на Анагности се фокусира върху самата Албания, представяйки различни теми, като същевременно подчертава съществени аспекти от националната идентичност. Неговите творби се застъпва въпросът как албанците изпитват любовта, дълбоко вкоренена в културната идентичност на страната, изразена предимно чрез нейния език. Филмите на Анагности са изтъкани от етническо ДНК, идентичност, език и вътрешен дух. Въпреки че работи в период, характеризиращ се със строги кинематографични ограничения по време на комунистическия режим, творбите му остават като отражение на историческата и културна дълбочинна перспектива на Албания. Неговите филми са наситени със сложни емоции и естетика, показвайки многостранни измерения на албанския живот и предлагайки различни гледни точки към идентичността на нацията.

В контекста на основната тема се разглеждат няколко от филмите на Анагности, като „Red Poppies on Walls“, „Silent Duel“, „Mountains Clad in Green“ и „Brothers and Friends“, всеки от които отразява аспекти от албанската история, устойчивост и патриотизъм. В тези истории често се описват герои, които се стремят да защитят родината си сред войни и бедствия, символизирайки издръжливия дух на Албания.

Творческият път на Анагности също е осеян с предизвикателства, тъй като и на него му се налага да се справя със строгата цензура и идеологически ограничения, подобно на Джика. Въпреки тези ограничения, той се стреми да внесе нюансирано изразяване и несъгласие в своите кинематографични произведения, устоявайки на ограниченията на налаганите сюжети, като същевременно запазва целостта на творческия си стил и изразност. Специален акцент е поставен по отношение на създаването и влиянието на специфични филми като „Silent Duel“ и „Tales from the Past“ като се разкрива сложния процес на създаване на филми в контролирана творческа среда, при която филмите преминават през множество етапи на оценка и одобрение преди публично показване. Подчертава се подхода

на Анагности към развитието на героите, реалистичните портрети и настойчивостта му да изобразява автентични човешки преживявания, дори когато е критикуван за определени аспекти, като изобразяването на жени във филмите му.

Трябва да се отбележи, че филма на Анагности „Tales from the Past“ надхвърля границите на времето и се превръща в трайно наследство за поколенията, заемайки значимо място в историята на албанското кино. Резонансът от филма в албанското общество продължава да бъде достатъчно силен като неговите диалози и хумор се вкореняват в ежедневието сред населението, придавайки му неотменима стойност и дълготрайно значение.

Глава 6: Транснационален културен обмен: Влияние и възприемане на албанското кино в Китай

В тази глава се поставят въпросите за културните взаимодействия и културния обмен, оформили динамичните отношения между Албания и Китай, като се фокусира върху въздействието на албанското кино върху китайската култура в разглеждания период и след това. Началото на тези взаимодействия се слага с установяването на дипломатически отношения между двете нации през 1949 г. Изследва се как този съюз се развива на фона на променящата се геополитическа обстановка, особено по време на разминаването между Китай и Съветския съюз. Подчертава многостранното сътрудничество между Албания и Китай, демонстрирайки споделеното им противопоставяне на хегемонията и обединяването им срещу по-силни политически субекти. Разгледани са ключови моменти като срещата в Букурещ през 1960 г., където Албания подкрепя Китай на фона на напрежението със Съветския съюз. Тази подкрепа се разширява и до застъпничеството на Албания за приемането на Китай в Обединените нации, което в крайна сметка завършва с Резолюция №2758 от 1971 г. и възстановяването на мястото на Китай в ООН.

Китай изиграва решаваща роля в подпомагането на икономическото развитие на Албания, предлагайки финансова подкрепа и предавайки уроци по самоувереност. Това партньорство е белязано от безлихвена помощ и реципрочна политическа подкрепа, като Албания става застъпник за легитимността на Китай на световната сцена. Този оживен политически диалог предполага и активен културен обмен между двете страни, особено в областта на киното и балета. Албанските филми придобиват неочаквана популярност в

Китай през 60-те и 70-те години на миналия век, създавайки трайна културна връзка. Филми като "Victory Over Death" отекват дълбоко сред китайската публика, оставяйки забележително впечатление и оформяйки впечатления за революция, героизъм и солидарност.

Въпреки здравия съюз в периода на комунизма тези отношения постепенно затихват на фона на динамиката на отношенията между Китай и Съединените щати след 70-те години на XX век. Тази промяна води до намаляване на подкрепата и помощта от Китай за Албания, която, от своя страна, диверсифицира дипломатическите си връзки, намалявайки зависимостта си от Китай. Това поставя Албания в известна изолация и в крайна сметка неминуемо довежда до падането на режима през 1991 г.

В заключение се отбелязва възраждането на интереса към албанското кино сред съвременната китайска публика, демонстрирайки културно преоткриване, което надхвърля времеви и географски граници. Трайното наследство от културния обмен между Албания и Китай все пак може да се приеме и като доказателство за атрактивност на албанската кинематографична продукция, въпреки сложността на дипломатическите отношения.

Глава 7: Кинематографичното наследство на Албания: Запазване и споделяне на постижения, ценности и горчиви уроци от цензурата

В тази глава се изследва сложния и спорен въпрос за предложената цензура по отношение на албанското кино от периода на комунизма. В тази нова перспектива се разглежда историята на кинематографията по време на комунистическия режим, подчертавайки нейния контролиран характер и използването ѝ като инструмент за пропаганда. Изследват се последиците от предложената цензура от Института за комунистически престъпления (ИСС), целяща да забрани излъчването на филми от комунистическия период. Дебатът около декомунизацията, ролята на филмите в пропагандата и опозицията от Албанския кинопроект (АКП) са специални акценти. Освен това, се хвърля светлина върху последиците от цензурата върху историческите записи, общественото разбиране и продължаващите дискусии между учени, режисьори и политици.

Заклучение - изкуство или пропаганда?

В заключението се разглежда внимателно взаимодействието между артистичност и пропаганда в киното, като се фокусира специално върху използването на метафори като форма и гаранция за творческа свобода. Анализът навлиза в историческия контекст за контрола върху киното при режими като фашизма и комунизма, като разглежда случаите, в които киното е манипулирано за политически цели. Обобщава се един специфичен културен процес, от началото и развитието на албанската филмова индустрия по време на управлението на Енвер Ходжа, проследявайки етапите и влиятелните фигури, оформили кинематографичния пейзаж на страната. Допълнително се анализира прехода от съветско към маоистко влияние, като подробно се описва въздействието върху кинематографичната продукция и борбата между пропагандата и творческото изразяване. Освен това, се правят изводи по отношение на предизвикателствата, пред които е изправено албанското кино след комунизма, включително спад в продукцията и проблемите за опазването на значителния кинематографичен корпус. Накрая отново се очертава специфичната еволюция на кинематографичния език в условията на авторитарен режим и неговото трайно въздействие върху културното наследство на Албания.

Справка за научните, научно-приложните и приложните приноси

Научни приноси:

1. *Теоретичен напредък*: Това изследване ще допринесе значително за теоретичния напредък в областта на филмовите изследвания, особено в изясняването на сложната употреба на метафори и символични изразни средства в рамките на кинематографичното повествование. Чрез провеждането на задълбочен анализ на филмите на Виктор Джика, изследването предлага нови перспективи и аналитични конструкции, подпомагащи прилагането на теоретични концепции за изследване на албанското кино от периода на комунизма.
2. *Методологични иновации*: Използваният интердисциплинарен модел и специфичен методологически копрус представят иновационен подход в научните изследвания в областта на киното обвързващ културни явления, филмов анализ и социално-политическите контексти. Този подход създава потенциал за въвеждането на нови аналитични констелации за деконструиране на метафори във филми и интегриране на различни изследователски перспективи за постигане на по-цялостен и задълбочен анализ.
3. *Обогатяване на знанията*: Задълбоченото изследване на първични и вторични източници допринася значително за разширяването на знанията, отнасящи се до албанското кино в периода на комунизма. Създават се възможности за разкриване на специфични нюанси на социално-политическите, историческите и художествените контексти, вградени във филмите на Джика, като така се разширява научния дискурс и се задълбочава научното познание в областта.

Научно-приложни приноси:

1. *Културни рефлексии*: Чрез задълбочения анализ на символичните интерпретации и социално-политическите конотации във филмите на Джика, това изследване предлага ценни културни обобщения. Осигурява се по-задълбочено разбиране на културните контексти, обществените възприятия и идеологическите влияния, преобладаващи по време на комунистическия режим, като по този начин се създават

връзки между културни изследвания, исторически контексти и кинематографични произведения.

2. *Интердисциплинарна интеграция*: Приложеният интердисциплинарен подход позволява да се интегрират различни изследователски перспективи, включително културни изследвания, филмова теория и история, вплетени в анализа на специфичен кинематографичен стил и изразност. Тази интеграция има за цел да улесни цялостното разбиране на различни художествени стилове и търсения и социално-политическите контексти, насърчавайки интердисциплинарното взаимодействие в посока на по-изчерпателни интерпретации.

Приложни приноси:

1. *Образователно и педагогическо въздействие*: Резултатите от изследването притежават потенциал за използване в образователен процес или за разработване на учебни програми и материали, свързани с киното или филмови изследвания или програми по история на културата. Изводите и обобщенията за начините за използване на метафори и символика в киното, особено в социално-политически контекст, биха могли да обогатят педагогическата методика и академичния дискурс.
2. *Опазване и разбиране на културата*: Резултатите от проучването могат да допринесат за опазването и разбирането на културната история на Албания, като хвърлят светлина върху художественото изразяване и социално-политическите теми, изобразени във филмите на Джика. Тези резултати могат да станат основа за инициативи, насочени към опазване на културата и документиране на исторически и художествени постижения.
3. *Художествена интерпретация*: Анализът на метафорите и символичните интерпретации във филмите на Джика може да послужи за вдъхновение или обективно познание за съвременни режисьори, критици или творци. Чрез изследване на социално-политически теми и артистичния подход при тяхната интерпретация, това изследване потенциално може да повлияе и върху съвременни артистични търсения и творчески начинания.

Справка за научните публикации по темата на дисертацията

• Раџа, М., Филмът като потенциален инструмент на режисьора, стр. 124-127, Сборник от докторски доклади, представени на студентска и докторска научна сесия на тема „Култура, медии и културен туризъм по време на COVID-19“ на Факултет по изкуствата на ЮЗУ „Неофит Рилски“, ISSN 978-954-00-0302-3, Благоевград, 2021 г.

• Рача, М., „Всекиму своята Итака“. Живот в емиграция – адаптация и носталгия, с. 78-83; Сборник докторски доклади, представени в Докторантска школа и 5-та докторантска научна сесия на Философския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, ISSN 2738-8328, Благоевград, 2022 г.

Справка за участия в научни конференции, академични срещи, научни сесии и дискусии

- Участие в Студентска и докторантска научна сесия на тема „Култура, медии и културен туризъм във времето на COVID-19“ на Факултета по изкуствата на ЮЗУ „Неофит Рилски“, 27.10.20 г., Благоевград
- Участие в Докторантско училище и 5-та докторантска научна сесия на Философския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, 16.12. – 17.12.2021 г., Благоевград
- През периода от 15 януари 2022 г. до 15 май 2022 г. в Лос Анджелис, Калифорния – провеждане на изследване по филмова педагогика в Нюйоркската филмова академия. Това изследователско начинание се осъществява благодарение на стипендия от Fulbright Faculty Development Program.
- Гост-професор/режисьор за провеждане на няколко семинара за режисура на късометражни филми в Университета на Пенсилвания, март 2024 г.

South-West University "Neofit Rilski"

Blagoevgrad

Faculty of Arts

Department of Television, Theater and Cinema Art

More Rača

"The Symbolism in Viktor Gjika's movies „White Paths“ and „The General Gramophone“ - the use of metaphors in cinema under communism"

ABSTRACT

on the dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor"

8.4. Theatre and Film Art, 05.08.03. Cinema Studies, Film Art, and Television

Scientific supervisor:

Assoc. Prof. Dr. Irina Kitova

2024

Blagoevgrad

The dissertation was discussed and recommended for public defense at the Council of the Department of Television, Theater and Film Arts at Southwestern University "Neofit Rilski", Blagoevgrad held on April 9, 2024.

The Dissertation comprises 204 pages, including an introduction, 7 chapters, 31 images, conclusions and findings, as well as a filmography appendix and bibliography with 111 titles and other sources.

The defense will be held on July 8, 2024. /Monday/ from 10.30 a.m. in Academic Building 4, room 4504 of Southwestern University "Neofit Rilski", 3 "Polk. Dimov" Street, Blagoevgrad, before a scientific jury composed of: Associate Professor Dr. Klavdia Kamburova, Associate Professor Dr. Milena Aneva-Stoilova, Prof. Dr. Radostina Neikova, Associate Professor Dr. Elizaveta Boeva, Associate Professor Kostadin Bonev.

The materials are available from the secretary of the Department of Television, Theater and Film Arts in Academic Building 4, room 4504 of Southwestern University "Neofit Rilski", 3 "Polk. Dimov" Street, Blagoevgrad.

Table of contents

1. General characteristics of the dissertation.....	4
2. Structure and content of the dissertation.....	15
2.1. Introduction	15
2.2. Celluloid Realms: Exploring Cinema’s Impact on Society and Politics.....	16
2.3. Exploring the Dynamics of Albanian Cinema and Filmmakers During the Communist Era.....	17
2.4. Viktor Gjika: Examining Ideology, Cinema Aesthetics, and Cultural Impact.....	18
2.5. Decoding Viktor Gjika’s Cinematic Language: Exploring Visual Expressions and Artistic Legacies	19
2.6. Dhimitër Anagnosti: Shaping Albanian Cinema with Viktor Gjika	20
2.7. Exploring Transnational Cultural Exchanges: Albanian Cinema's Impact and Reception in China	21
2.8. Cinema heritage in Albania: Preserving and sharing achievements, values and bitter lessons of censorship	22
2.9. Conclusion	23
3. Scientific, scientific-applied, and applied contributions	24
4. Reference for scientific publications on the topic of the dissertation	26
5. Reference for participation in Scientific Conferences, Academic Meetings, Scientific Sessions, and Discussions	27

Aim and topicality of the thesis, titled " The Symbolism in Viktor Gjika's movies „White Paths“ and „The General Gramophone“ - the use of metaphors in cinema under communism" aspires to undertake a thorough examination of the cinematic opus produced during Albania's Communist regime. Specifically, the research is directed towards the period spanning from the establishment of KinoStudio “Shqiperia e re” to the culmination of the authoritarian rule. The primary objective is to discern whether films originating from this epoch served as mere instruments of propagandistic discourse or possessed intrinsic artistic value through the adept utilization of metaphors to convey concepts deemed forbidden by the regime.

The topical relevance of this research emanates from an imperative necessity for comprehensive scrutiny of films crafted during the Communist era in Albania. The contemplation arises from the proposed legislation that ostensibly seeks to curtail the public exhibition of a considerable corpus of films from this era. This legislative initiative, ostensibly underpinned by the objectives of contributing to the decommunization process, precipitates a pervasive public debate and controversy. Within this context, fundamental questions emerge regarding the preservation of historical records and the nuanced comprehension of the cinematic legacy forged during that tumultuous period.

Within the broader societal discourse in Albania, there exists a palpable tension oscillating between an aversion to the legacy of communism and the imperative acknowledgment of historical realities. The research events to contribute a nuanced perspective to this ongoing discourse, aiming to illuminate the intricate interplay between historical sensitivity, cultural preservation imperatives, and the potential ramifications of imposing restrictions on cinematic narratives. Moreover, the study seeks to offer insights into the subtle ways in which the proposed legislation may mold public memory, shape perceptions of the communist era, and influence the broader cultural understanding of Albania's cinematic heritage.

Focusing intently on the cinematic creations of Viktor Gjika, a luminary filmmaker celebrated for his adept negotiation of forbidden narratives through the medium of cinema, this study intends to unravel the nuanced application of metaphors in key works such as "White Paths" and "The

General Gramophone." The chosen research methodology involves a rigorous analytical and interpretive examination of cinematic works, with a particular emphasis on Gjika's pieces.

The goal is to unveil the latent metaphors and their allegorical implications embedded within these cinematic compositions. This meticulous process aims to challenge prevailing perspectives that categorize films from this period as mere conduits of Communist propaganda, seeking to demonstrate the latent artistic depth underlying these creations.

By methodically unraveling metaphors and discerning their symbolic significance, the research aspires to yield a comprehensive understanding of cinematic expressions during a politically charged epoch. The ultimate aim is to cast light on the nuanced duality of these films, recognizing their role not merely as instruments of propaganda but also as reservoirs of profound artistic value within the historical landscape of Albanian cinema. This effort, through a comprehensive exploration of the multifaceted implications of the proposed legislation, aspires to furnish a nuanced analysis that conscientiously considers the intersections of politics, cultural heritage, and public memory in the context of Albania's cinematic history.

The research object - *Viktor Gjika's Cinematographic Artistry: Unraveling the Tapestry of Visual Narratives*

The research object of this study is centered on a comprehensive exploration and in-depth analysis of the intricate film aesthetics and cinematic language employed by Viktor Gjika, a prominent figure in 20th-century Albanian cinema. The research is framed within the distinctive cultural milieu prevailing amidst the totalitarian regime that characterized Albania during this era. The primary focus is on the evolutionary trajectory and maturation of Gjika's artistic expressions within the cinematic domain, with the central objective of deconstructing the nuanced mechanisms inherent in his cinematic storytelling.

The principal aim of this research is to scrutinize how Gjika's cinematic body of work serves as a reflection and response to the formidable constraints and adversities imposed by the totalitarian regime. It seeks to unveil the distinct methodologies of expression adopted by Gjika, shedding light on his innovative narrative techniques and the sophisticated use of symbolic language within the cinematic panorama of that particular historical epoch. The study endeavors to illuminate how

Gjika navigated, confronted, and creatively adapted to the socio-political limitations of the era, manifesting through his unique cinematic opus.

The specific components of Gjika's visual signature constitute the core focus of this research. The research delves into the meticulous examination of his distinctive visual style, acknowledging its integral contribution to the enduring allure of his work. The chosen case study, “White Paths”, "General Gramophone," and others, serves as a pivotal exploration into the intricacies of Gjika's artistic approach. This cinematic narrative, beginning with meticulously crafted establishing shots, sets the stage for unraveling the layers of his visual language.

The deliberate use of the camera emerges as a prominent aspect of Gjika's visual storytelling technique. This intentional choice transforms the camera from a passive observer into an active participant, creating an immersive experience that transcends traditional observer-centric approaches. The study aims to dissect the subtleties and complexities embedded within Gjika's adept utilization of light camera movements, which underscore his directorial prowess.

Furthermore, the meticulous attention to detail in Gjika's portrayal of objects and attire serves as another focal point of this research. The study explores how seemingly mundane props become compelling visual devices that encapsulate multifaceted dimensions, offering insights into characters, historical contexts, and societal nuances. The deliberate use of costumes, specifically national and traditional garments, becomes a significant vehicle for portraying societal stratification and elucidating power dynamics within the film's narrative framework.

The research delves into Gjika's masterful use of inset shots of significant props, examining how these serve as directorial tools that facilitate transitions between scenes and navigate temporal progressions within the narrative framework. Additionally, the study investigates Gjika's incorporation of elements reminiscent of documentary filmmaking, such as the meticulous depiction of artisanal processes, to heighten authenticity and viewer immersion.

In essence, this research seeks to unravel the tapestry of visual narratives woven by Viktor Gjika, providing a nuanced understanding of his cinematic artistry and its profound implications on

narrative depth, thematic resonance, and the enduring appeal of his films within the historical and socio-political context of 20th-century Albania.

The research subject pertains to the meticulous exploration of national cinematography, notably focusing on the trajectory of Albanian cinema. This inquiry delves into an exhaustive analysis of the creative contributions made by eminent cinematic figures within the overarching framework of the political instrumentalization of cinema, particularly its role in disseminating political propaganda during periods characterized by the dominance of totalitarian regimes.

This comprehensive research is centered on the detailed exploration of discernible and pivotal characteristics inherent within the selected research object. Instead of aspiring to encompass the entirety of the research object, the research subject undertakes a deliberate and targeted approach to unravel the most emblematic and defining attributes. It serves as a concentrated and crucial focal point, exercising direct influence on the essence and operational mechanisms of the research object.

Fundamentally, the research subject encapsulates a delineated set of quintessential properties that warrant meticulous examination to achieve a comprehensive understanding of the underlying problem and its historical underpinnings. It embodies the salient and indispensable qualities fundamental to the nature and functional dynamics of the research object, thereby constituting the core essence that demands in-depth scholarly research to unravel the multifaceted complexities intrinsic to the subject matter within the academic discourse of this thesis.

Research Objectives

- 1. Investigating the Manifestation and Impact of Ideological Propagation in Albanian Film Content under Communist Governance*

This objective aims to delve into the portrayal and implications of ideological influences within Albanian cinema during the communist regime. It involves examining how political ideologies were reflected and disseminated through film content, shedding light on their impact on cinematic narratives and societal perceptions.

2. *Investigating Metaphorical Representation in the Cinematic Works of Viktor Gjika and Colleagues during the Dictatorship Era*

This objective focuses specifically on Viktor Gjika's cinematic works, emphasizing the analysis of metaphors and their significance within the context of the dictatorship era. It involves a detailed exploration of metaphors as symbolic tools in Gjika's films and their role in conveying deeper socio-political meanings.

3. *Examining the Cross-Cultural Influence of Albanian Propagandistic Films on Other Communist Nations*

This objective seeks to analyze and understand how Albanian propagandistic films had an impact beyond national boundaries, specifically examining their influence on other communist countries. It involves studying the reception, adaptation, and influence of Albanian cinematic propaganda in shaping cultural narratives beyond Albania.

4. *Conducting a Critical Analysis of Contrasting Views Regarding the Artistic Integrity vis-à-vis Propagandistic Elements in Films: Scrutinizing Arguments Supporting and Opposing Prohibitions*

This objective involves critically analyzing divergent opinions regarding the balance between artistic integrity and propagandistic elements in films. It aims to explore the arguments advocating both the preservation and restriction of such cinematic works, contributing to the ongoing discourse on censorship and artistic expression.

A research hypothesis (or scientific hypothesis) - Viktor Gjika's cinematic works, particularly „White Paths“ and „The General Gramophone“, serve as profound repositories of metaphors, deliberately employed as subtle yet powerful vehicles to navigate and challenge the restraints imposed by communist governance in Albanian cinema. These metaphors, intricately woven into the film narratives, constitute multifaceted representations that allegorically address forbidden or

sensitive topics - such as religion, migration, and the influence of the Western world - during the communist era in Albania. Amidst the pervasive censorship mechanisms, Gjika and his contemporaries ingeniously utilized metaphors to craft symbolic expressions, facilitating a clandestine dialogue on societal issues, often suppressed or prohibited by the ideological control of the regime. Through a comprehensive analysis of these cinematic works and an exploration of the creative process constrained by censorship mechanisms, this study aims to highlight the artistic richness and cultural significance embedded within Gjika's films, substantiating the argument that these films transcend mere propagandistic intent. By elucidating the intricate layers of metaphors and symbolic representations and analyzing the challenging creative environment under communist governance, this research intends to showcase the exceptional artistic value of Gjika's films and underscore the invaluable contribution of filmmakers like him in shaping Albanian cinema's evolution.

This hypothesis endeavors to underscore the multifaceted nature of Viktor Gjika's films, especially in their use of metaphors to convey suppressed societal issues and challenge the constraints imposed by communist governance. It proposes that Gjika's films hold immense artistic value beyond their propagandistic elements, exploring the depth of symbolic representations and their significance within the socio-political context of the time. Additionally, it aims to provide insights into the creative challenges faced by filmmakers within the restricted environment, highlighting the artistic ingenuity and cultural contributions of Gjika and his contemporaries in shaping Albanian cinema.

Research questions:

1. How did Viktor Gjika utilize metaphors in his films "White Paths" and "The General Gramophone" to allegorically address taboo or restricted societal themes, such as religion, migration, and Western influence, during the era of communist governance in Albania?
2. What were the specific metaphorical representations employed by Gjika and his contemporaries to navigate and challenge the censorship and ideological control prevalent in Albanian cinema under the communist regime, allowing for a clandestine dialogue on suppressed societal issues?
3. How do the metaphors embedded within Viktor Gjika's films serve as symbolic expressions that transcend propagandistic intent, enabling a nuanced exploration of societal issues that

were otherwise suppressed or prohibited by the communist regime's ideological constraints?

4. What insights can be gleaned from a comprehensive analysis of the metaphors and symbolic representations within Gjika's films, shedding light on the artistic richness and cultural significance embedded in these cinematic works amidst the challenging socio-political landscape of communist-era Albania?
5. In what ways did the constrained creative environment, influenced by censorship mechanisms and ideological control, shape the artistic ingenuity and cultural contributions of filmmakers like Viktor Gjika, emphasizing their key role in shaping the evolution of Albanian cinema and showcasing the exceptional artistic value of their films?

Basic and additional research tasks such as:

1. Literature Review:

Conduct an exhaustive and systematic review of peer-reviewed scholarly publications, seminal articles, monographs, and archival materials pertaining to Viktor Gjika's cinematographic oeuvre and the broader landscape of Albanian cinema during the epoch of communist governance. Synthesize the critical discourse, historical analysis, and theoretical frameworks elucidated in these sources to establish a comprehensive understanding of the contextual backdrop and scholarly interpretations related to Gjika's films.

2. Formulating Research Objectives and Hypotheses:

Develop meticulously crafted research objectives and hypotheses grounded in established theoretical paradigms and contextual insights garnered from the literature review. These objectives should provide a focused and coherent framework for investigating the intricate usage of metaphors and symbolic representations in Viktor Gjika's cinematic repertoire within the socio-political milieu of communist-era Albanian cinema.

3. Data Collection:

Employ a multi-faceted approach encompassing qualitative film analysis, scholarly discourse, interviews (where feasible, involving filmmakers or eminent scholars), and rigorous archival

exploration. Collect primary data to unravel the intricacies of the creative process, censorship dynamics, and thematic underpinnings prevalent in Gjika's films, thus ensuring a comprehensive and nuanced understanding of the artistic and socio-political context of his works.

4. Data Analysis:

Undertake a rigorous and meticulous analysis of the collected film content and historical documents. Employ qualitative and potentially quantitative methodologies to discern, decipher, and interpret the multifaceted metaphors and symbolic representations embedded within Viktor Gjika's cinematic narratives. This analysis should aim to uncover the latent socio-political implications and artistic nuances encapsulated within the metaphorical fabric of his films.

5. Interpreting Results:

Draw robust and scholarly conclusions derived from the in-depth analysis conducted on the identified metaphors, elucidating their contextual relevance and socio-political connotations within the framework of the communist era in Albania. Explicitly articulate the ramifications of censorship mechanisms on the cinematic expression of metaphors and their symbolic significance, thereby illuminating the interplay between artistic creativity and ideological constraints.

6. Writing and Presenting Findings:

Methodically compile the research findings into a meticulously structured and scholarly written thesis or dissertation. Present a comprehensive and coherent analysis delineating the socio-political implications and cultural significance of metaphors within Viktor Gjika's films, offering insightful contributions to the scholarly discourse on Albanian cinema during the communist era.

Additional Research Tasks:

1. Advanced Data Analysis:

Employ advanced qualitative film analysis methodologies, potentially incorporating innovative techniques or theoretical frameworks to delve deeper into the intricacies of metaphors and symbolism in Gjika's films. Utilize these advanced approaches to unravel complex layers of metaphorical expressions and their interwoven socio-political implications.

2. Comparative Studies:

Conduct meticulous comparative analyses between Gjika's films and works by other directors or from different cinematic contexts. Scrutinize and juxtapose the unique metaphors utilized in Gjika's oeuvre against those in comparative films, highlighting the distinctiveness and socio-cultural relevance of his symbolic representations within the broader cinematic landscape.

3. Case Studies:

Undertake comprehensive and detailed case studies specifically focusing on "White Paths" and "The General Gramophone". Analyze these films extensively, probing into the symbolism, thematic representations, and contextual relevance of metaphors within these cinematic works to extract nuanced insights into Gjika's artistic intentions and socio-political commentary.

4. Multidisciplinary Approaches:

Incorporate diverse interdisciplinary perspectives encompassing cultural studies, film theory, historical contextualization, and sociopolitical analysis. Integrate these varied lenses to present a multifaceted understanding of the cinematic context, artistic expressions, and socio-political implications embedded within Gjika's films, thus providing a holistic and nuanced examination.

5. Longitudinal Studies:

Conduct a longitudinal exploration to trace the evolution of metaphors and symbolic representations across Viktor Gjika's cinematic corpus over distinct periods within the communist era. Investigate changes in artistic expressions and socio-political connotations of metaphors, considering shifts in political landscapes and societal contexts over time.

6. Ethical Considerations:

Thoroughly address ethical concerns inherent in the research process, particularly in handling sensitive historical content, ensuring confidentiality in interviews, and maintaining ethical standards in the portrayal of socio-politically charged themes. Uphold principles of academic integrity, respecting intellectual property rights, and safeguarding against misinterpretation or misrepresentation of historical and cultural aspects.

Scientific research methodology

Interdisciplinary Approach:

Scientific research in this study embraces an interdisciplinary perspective, drawing upon insights and methodologies from diverse fields such as cultural studies, film theory, history, and socio-political analysis. This interdisciplinary framework allows for a multifaceted exploration of Viktor Gjika's films within the socio-political context of communist-era Albanian cinema. By integrating multiple disciplines, it aims to offer a comprehensive understanding of cinematic representations, cultural contexts, and socio-political dynamics embedded in the films.

Utilization of Diverse Concepts and Methods:

The methodology involves employing a wide spectrum of concepts, theories, and methodologies to comprehensively analyze and interpret cinematic content. This includes qualitative film analysis techniques, socio-political frameworks, historical contextualization, and cultural studies approaches. The utilization of diverse methods facilitates a nuanced examination of metaphors, symbolism, and thematic representations in Gjika's films, enabling a holistic exploration of their socio-political implications and artistic significance.

Study of Various Sources:

The research methodology entails an extensive study of various primary and secondary sources. This includes scholarly articles, archival materials, films, historical documents, interviews (where available), and critical discourse related to Viktor Gjika's cinematic works. Engaging with these diverse sources allows for a thorough exploration of the creative process, thematic elements, and socio-political contexts surrounding the films, providing a rich foundation for analysis and interpretation.

Analytical Techniques:

Employing rigorous analytical techniques such as qualitative analysis, content analysis, and critical discourse analysis is integral to this methodology. These analytical tools facilitate the identification, interpretation, and synthesis of metaphors, symbolism, and thematic representations embedded within Gjika's films. The systematic application of analytical methodologies aims to

uncover latent socio-political connotations, artistic nuances, and contextual relevance within the cinematic narratives.

Interpretation and Synthesis:

The research methodology emphasizes the systematic interpretation, synthesis, and summarization of findings derived from the analysis. It involves interpreting the identified metaphors and symbolic representations within Gjika's films in relation to the socio-political contexts of communist-era Albania. Synthesizing these interpretations aids in formulating comprehensive insights and scholarly conclusions that contribute to the broader discourse on cinematic expressions and cultural representations.

Ethical Considerations:

Adherence to ethical standards remains paramount throughout the research process. This includes ensuring ethical treatment of primary sources, safeguarding confidentiality in interviews, respecting intellectual property rights, and maintaining ethical integrity in the portrayal of historical and sensitive content within the study.

Introduction

This dissertation undertakes a comprehensive and meticulous examination of the evolution of cinematic expressions and directing methodologies throughout the duration of the communist dictatorship in Albania. The focus is on the prolific output originating from the Albanian National Film Studios, known as "Kinostudio Shqipëria e Re," which, spanning from its inception to the termination of the communist era in March 1992, produced a substantial body of work comprising 227 art films, 122 animated films, 1,145 documentaries, and 1,600 television reports.

The research centers on the preeminent filmmakers of this era, particularly Viktor Gjika and Dhimiter Anagnosti, whose enduring influence significantly shaped the trajectory of Albanian cinema. The analysis delves into multifaceted aspects, encompassing political engagements, educational pursuits in Russia, comprehensive filmographies, societal contexts, and ideological orientations. Particular attention is directed towards their seminal contributions in cinematic masterpieces such as "Rrugë të bardha," "Gjeneral Gramafoni," "Nëntori i dytë", and "Komisari i Dritës". Notably, the creation of these films unfolded within the stringent constraints imposed by the communist state, navigating intricate bureaucratic processes and enduring rigorous oversight.

The dissertation rigorously scrutinizes the adept utilization of metaphors and cinematic language by filmmakers during this period, addressing forbidden subjects such as religion, freedom, migration, and the Western world. The analysis delves into the nuanced exploration of these metaphors, unraveling their intricate double meanings across various artistic fiction films. It is crucial to discern that documentaries of this era predominantly served propagandistic purposes, designed to eulogize the leader and the prevailing system.

Moreover, the study engages with the ongoing discourse within Albania regarding the potential prohibition of communist-era films from public exhibition. This debate revolves around the films' capacity to evoke divisive sentiments and contribute to the resurgence of communist ideology among younger generations. Additionally, the research sheds light on the profound impact of Albanian cinema in China, substantiated by substantial ticket sales and enduring cultural relevance, thereby underscoring its significant global influence.

In conclusion, despite the propagandistic elements present in these artistic films, this period stands out as the most successful in terms of production, with the 70s and 80s being particularly intensive, producing 13-14 films per year. Today, Albanian cinema has witnessed a sharp decline, particularly in the realm of children's cinema, which is almost non-existent. This dissertation offers a nuanced exploration of the complexities and contradictions within this cinematic history, providing valuable insights into the challenges and triumphs of Albanian filmmakers during the communist era.

Chapter 1: Celluloid Realms: Exploring Cinema's Impact on Society and Politics

This dissertation chapter presents an in-depth exploration of the nascent stages of cinema's historical trajectory, elucidating its rapid dissemination across Europe following the Lumiere brothers' premiere of the cinematograph in Paris in 1895. This chapter meticulously traces the Lumieres' strategic capitalization on their invention's burgeoning popularity, which resulted in its swift proliferation across multiple European cities and eventual global outreach beyond continental confines. It meticulously navigates the contrasting perceptions surrounding cinema in the early 20th century, portraying it as an initially embraced medium among urban populations while concurrently being discredited by many as a superficial and artistically bereft form of entertainment. This context provides the link to emergent narrative cinema, the metamorphosis of film genres, and the concurrent emergence of a star system, signifying the burgeoning popularity and transformative evolution of cinema.

Moreover, this chapter probes the societal apprehensions concerning cinema's moral and physical ramifications, culminating in the imposition of film censorship in several nations. It elucidates divergent viewpoints concerning cinema's potential societal impact, drawing upon perspectives from prominent literary figures, thereby acknowledging cinema's global influence and its crucial role in shaping societal narratives.

The chapter meticulously dissects the evolving landscape of propaganda during the tumultuous periods of the First and Second World Wars, unveiling the concerted efforts by governments to harness the entire film industry for propaganda purposes. It accentuates the consensus across diverse political ideologies regarding cinema's unparalleled sway over public opinion. The

comparative analysis of film propaganda in Soviet Russia, Nazi Germany and Fascist Italy critically examines the varying degrees of state control over the film industry in these regimes.

Furthermore, this chapter scrutinizes the British government's legislative endeavors aimed at safeguarding its film industry from Hollywood's encroachment, manifesting an acute realization of cinema's potential as a potent propaganda tool. It elucidates the post-World War II implications of Italian neorealist cinema, emphasizing its political motives in challenging the ideological legacy of fascism.

Chapter 2: Exploring the Dynamics of Albanian Cinema and Filmmakers During the Communist Era

Chapter 2 presents an in-depth exploration of the intricate dynamics of Albanian cinema within the transformative period of Communist rule, initiated by Enver Hoxha in 1944. A significant juncture emerged in 1952 with the establishment of Kinostudio "Shqipëria e Re," signifying the genesis of Albania's cinematic development, initially receiving support from the Soviet Union. Despite Albania's lack of an established cinematic heritage, this initiative facilitated the creation of a notable body of films within a mere two decades.

Films produced during this era exhibit distinct characteristics, particularly in their portrayal of characters and extensive mass scenes. Directors drew inspiration from societal intricacies, crafting characters deeply rooted in the everyday fabric of life. Italian neorealism and Soviet socialist realism wielded profound influence, shaping artistic inclinations and presenting societal concerns with stark authenticity. Socialist ideology played a fundamental role, leveraging filmmaking as a powerful instrument for propaganda and ideological dissemination. Dominant themes within cinematic narratives revolved around class conflict, national liberation, and agricultural progress, championing communism as a catalyst for societal advancement.

Eminent directors like Dhimiter Anagnosti and Viktor Gjika cultivated a nuanced cinematic repertoire, mirroring the multifaceted aspirations and challenges of Albanian society during its socialist evolution. Their works offer valuable insights into the assimilation of global cinematic movements into indigenous ideological pursuits.

Filmmakers were significantly influenced by a tumultuous political climate, intellectual fervor, worldwide cinematic trends, and Albania's rich cultural heritage. The era's political upheavals fueled cinematic expressions of collective discontent, aligning cinema as a means of articulating societal grievances. Inspired by Marxist philosophies, filmmakers endeavored to uncover societal injustices, utilizing cinema as a tool for resistance and societal enlightenment.

This chapter encapsulates the enduring contributions of Albanian filmmakers during the Communist era, offering insights into their artistic evolution amidst ideological currents and socio-political turbulence.

Chapter 3: Viktor Gjika: Examining Ideology, Cinema Aesthetics, and Cultural Impact

The third chapter of this thesis delves into the profound cinematic contributions of Viktor Gjika. This chapter emphasizes the distinction between Gjika's narrative cinema and the documentaries he directed under the state commission, shedding light on his reluctance to decline involvement in state-mandated projects, citing a lack of fortitude to resist such directives.

This chapter scrutinizes Gjika's artistic intentions amid the constraints imposed by the governing regime, examining the complexities surrounding his creative choices within the socio-political landscape of the era.

Tracing Viktor Gjika's origins to his education at the prestigious VKIG Cinematographic Institute of Moscow, this chapter underscores the profound influence of luminaries like Eisenstein on his cinematic trajectory. His academic endeavors in Moscow laid the foundation for his cinematic journey, culminating in films that navigated the rigid political landscape while embodying layers of symbolism and allegory. . Gjika's scholarship in Moscow, notably under Professor Lev Kuleshov, a pioneer in Soviet filmmaking, further honed his artistic and directorial skills, reflecting in his approach to storytelling and cinematic techniques.

Rooted in the idyllic city of Korçë, Gjika's familial background and cultural influences shaped his artistic sensibilities. Gjika's films are characterized by symbolic depth and allegorical significance, subtly defying the limitations imposed by socio-political norms, offering discerning audiences a multi-layered cinematic experience.

Viktor Gjika's cinematic journey is rooted in his childhood experiences in Korçë, particularly his initial fascination with cinema sparked by encounters with movie posters at a local bakery. His academic prowess positioned him among the top achievers, and while initially aspiring to pursue a medical career, he pivoted to cinematography due to a lack of scholarship. Gjika's cinematic legacy is distinguished by his boldness in addressing forbidden ideologies, employing symbolism and filmic language to articulate societal themes considered taboo. Religious influences significantly marked Viktor Gjika's life, beginning with his mother's devout faith and experiences of familial discord due to religious differences.

The chapter explores the socio-political climate in Albania during communism

Chapter 4: Decoding Viktor Gjika's Cinematic Language: Exploring Visual Expressions and Artistic Legacies

The chapter "Decoding Viktor Gjika's Cinematic Language: Exploring Visual Expressions and Artistic Legacies" delves deeply into the distinct visual style and artistic elements employed by filmmaker Viktor Gjika in his cinematic works. The chapter meticulously dissects Gjika's cinematographic techniques, starting with the meticulous establishing shots that introduce the setting in his films.

A prominent feature highlighted is Gjika's deliberate use of a handheld camera, which imbues dynamism and immediacy into storytelling, turning the camera into an active participant. This technique fosters intimacy and realism, intensifying the audience's connection to the narrative. Gjika's attention to detail extends to props, such as the engraved cane, utilized as symbols and key transitions between scenes, adding depth and historical context.

The exploration further reveals Gjika's use of costumes to delineate societal strata, employing attire as a visual motif that illuminates societal divisions and cultural contrasts. Additionally, the chapter examines Gjika's adept portrayal of extras and children, embedding movement and vitality within frames and underscoring societal themes.

Gjika's cinematic language also hinges on the depiction of celebratory occasions and tragic events, emphasizing cultural identity through music, dance, and symbols like closed doors and windows.

Notably, Gjika employs music as a narrative vehicle, utilizing the clarinet to convey collective emotions and societal turmoil, transcending linguistic barriers.

Moreover, the chapter intricately analyzes Gjika's directorial finesse in crafting compositional depth within frames, employing *mise-en-scène*, camera movements, and zoom techniques to orchestrate visual narratives. Gjika's inclination toward documentary-style segments and innovative techniques, such as rapid zooms to signify temporal transitions and unconventional closing frames, adds authenticity and artistic depth to his films.

The chapter concludes by highlighting Gjika's lasting impact on Albanian cinema, noting his influence on subsequent filmmakers like Saimir Kumburo's "Vdekja e Kalit." Overall, it thoroughly dissects Gjika's visual language, illustrating how his cinematic legacy reverberates through meticulous attention to detail, innovative techniques, and thematic depth, leaving an indelible mark on Albanian filmmaking.

Chapter 5: Dhimitër Anagnosti: Shaping Albanian Cinema with Viktor Gjika

This chapter delves deeply into the cinematic legacy of Dhimitër Anagnosti, an influential figure in Albanian cinema. Anagnosti's filmography revolves around a profound emphasis on Albania itself, transcending various themes while highlighting the nation's essence. His works revolve around the question of how Albanians experience love, deeply rooted in the country's cultural identity, primarily expressed through its language.

Anagnosti's films are woven with ethnic DNA, identity, language, and an inner spirit. Despite working in a period characterized by stringent cinematic constraints during the communist regime, his works endure as a reflection of Albania's historical and cultural depth. His films navigate complex emotions and aesthetics, showcasing multifaceted dimensions of Albanian life and offering diverse perspectives on the nation's identity.

The chapter explores several of Anagnosti's films, such as "Red Poppies on Walls", "Silent Duel", "Mountains Clad in Green", and "Brothers and Friends", each reflecting aspects of Albanian history, resilience, and patriotism. These narratives often portray characters striving to protect their homeland amidst war and adversity, symbolizing Albania's enduring spirit.

Anagnosti's creative journey was not without challenges, as he navigated rigorous censorship and ideological constraints prevalent during the regime. Despite these constraints, he sought to infuse nuanced expression and dissent within his cinematic works, resisting the confines of prescribed narratives while maintaining the integrity of his creative expression.

The chapter offers detailed insights into the making and reception of specific films like "Silent Duel" and "Tales from the Past", revealing the intricate process of filmmaking in a controlled regime where films underwent numerous stages of evaluation and approval before public exhibition.

It highlights Anagnosti's approach to character development, realistic portrayals, and his insistence on depicting authentic human experiences, even when critiqued for certain aspects, such as the portrayal of women in his films.

Notably, the enduring legacy of Anagnosti's film "Tales from the Past" transcends generational boundaries, occupying a significant place in Albanian cinematic history. The film's resonance within Albanian society persists, with its dialogues and humor becoming ingrained in everyday discourse among the populace, showcasing its timeless impact and enduring significance.

Chapter 6: Exploring Transnational Cultural Exchanges: Albanian Cinema's Impact and Reception in China

Chapter 6 delves into the historical events and cultural exchanges that shaped the dynamic relationship between Albania and China, focusing on the impact of Albanian cinema on Chinese culture. It begins with the establishment of diplomatic relations between the two nations in 1949, exploring how their alliance evolved amid shifting geopolitical dynamics, especially during the divergence between China and the Soviet Union.

The chapter highlights the multifaceted collaboration between Albania and China, showcasing their shared opposition to hegemony and their alignment against stronger political entities. The narrative unfolds through key moments, such as the Bucharest meeting in 1960, where Albania supported China amidst tensions with the Soviet Union. This support extended to Albania's

advocacy for China's admission to the United Nations, which ultimately culminated in Resolution No. 2758 in 1971, reinstating China's seat in the UN.

China played a crucial role in aiding Albania's economic development, offering financial support and imparting lessons on self-reliance. The partnership was marked by interest-free aid and reciprocal political support, with Albania advocating for China's legitimacy on the global stage.

The chapter also examines the vibrant cultural exchanges between the two nations, particularly in cinema and ballet. Albanian films gained unexpected popularity in China during the 1960s and 1970s, creating a lasting cultural connection. Films like "Victory Over Death" resonated deeply with Chinese audiences, leaving a remarkable impression and shaping perceptions of revolution, heroism, and solidarity.

Despite the robust alliance, the relationship gradually waned following China's shift towards coexistence with the United States in the early 1970s. This shift led to a decline in support and aid from China to Albania, resulting in a cooling of relations. Albania, in turn, diversified its diplomatic ties, reducing dependency on China and ultimately moving towards isolation in the late 1970s, leading to the downfall of the regime in 1991.

The chapter concludes by highlighting the resurgence of interest in Albanian cinema among contemporary Chinese audiences, showcasing a cultural rediscovery that transcends temporal and geographic boundaries. The enduring legacy of the cultural exchange between Albania and China stands as a testament to the enduring appeal of cinematic narratives and the complexities of diplomatic relations.

Chapter 7: Cinema heritage in Albania: Preserving and sharing achievements, values and bitter lessons of censorship

Chapter 7 delves into the complex and contentious issue of proposed censorship regarding Albanian cinema post-communism. It examines the history of cinematography during the communist regime, highlighting its controlled nature and use as a tool for propaganda. The chapter explores the repercussions of proposed censorship by the Institute for Communist Crimes (ICC), aiming to prohibit the airing of films from the communist era. The debate surrounding

decommunization, the role of films in propaganda, and the opposition by the Albanian Cinema Project (ACP) are central themes. Moreover, the chapter sheds light on the implications of censorship on historical records, societal understanding, and the ongoing discussions among scholars, filmmakers, and policymakers.

Conclusion - Art or propaganda? The use of metaphors in cinema as a way of protecting creative freedom

The conclusion chapter scrutinizes the interplay between artistry and propaganda in cinema, specifically focusing on the use of metaphors as a safeguard for creative freedom. It delves into the historical context of cinematic control under regimes like Fascism and Communism, examining instances where cinema was manipulated for political purposes. The chapter sheds light on the inception and development of Albania's film industry during the reign of Enver Hoxha, tracing the milestones and influential figures that shaped the country's cinematic landscape. It further analyzes the transition from Soviet influence to a Maoist alliance, detailing the impact on cinematic output and the struggle between propaganda and creative expression. Additionally, the chapter addresses the challenges faced by Albanian cinema post-Communism, including a decline in production and the preservation of the extensive cinematic corpus. It concludes by emphasizing the nuanced evolution of cinematic expression under authoritarian regimes and its enduring impact on Albania's cultural legacy.

REFERENCE FOR SCIENTIFIC, SCIENTIFIC-APPLIED, AND APPLIED CONTRIBUTIONS

Scientific contributions:

1. **Theoretical Advancements:** This research endeavors to contribute significantly to theoretical advancements in the domain of film studies, particularly in elucidating the intricate usage of metaphors and symbolic representations within cinematic narratives. By conducting an in-depth analysis of Viktor Gjika's films, the study aims to offer novel insights and theoretical underpinnings concerning the application of theoretical concepts in the context of communist-era Albanian cinema.
2. **Methodological Innovations:** Employing an interdisciplinary approach and an array of methodologies, this study seeks to introduce methodological innovations in the field of cinema within cultural studies, film analysis, and socio-political research. It aims to potentially pioneer new analytical frameworks for deconstructing metaphors in films and integrating diverse disciplinary perspectives to achieve a more holistic and rigorous analysis.
3. **Knowledge Enrichment:** Through a meticulous examination of primary and secondary sources, this research intends to contribute substantially to the augmentation of knowledge about Albanian cinema during the communist era. By unraveling nuanced socio-political implications, artistic nuances, and historical contexts embedded within Gjika's films, the study aims to broaden the scholarly discourse and deepen scholarly insights within the field.

Scientific-Applied Contributions:

1. **Cultural Insights:** By dissecting the symbolic representations and socio-political connotations within Gjika's films, this research aims to offer valuable cultural insights. It seeks to provide a deeper understanding of cultural narratives, societal perceptions, and ideological influences prevalent during the communist regime, thus forging connections between cultural studies, historical contexts, and cinematic representations.

2. **Interdisciplinary Integration:** The study's interdisciplinary approach endeavors to integrate diverse disciplinary perspectives, including cultural studies, film theory, and history, into the analysis of cinematic expressions. This integration aims to facilitate a comprehensive understanding of artistic representations and socio-political contexts, fostering cross-disciplinary dialogues and holistic interpretations.

Applied Contributions:

1. **Educational and Pedagogical Impact:** The research findings hold potential to contribute to educational materials or curriculum development within film studies or cultural history programs. Insights into the usage of metaphors and symbolism in cinema, especially within socio-political contexts, could enrich pedagogical approaches and academic discourse.
2. **Cultural Preservation and Understanding:** The study's outcomes might contribute to preserving and understanding Albania's cultural history by shedding light on artistic expressions and socio-political themes depicted in Gjika's films. These contributions could extend to initiatives aimed at cultural preservation and the documentation of historical and artistic representations.
3. **Artistic Interpretation:** The analysis of metaphors and symbolic representations in Gjika's films might offer inspiration or critical insights for contemporary filmmakers, critics, or artists. By exploring socio-political themes and artistic expressions within their work, this research aims to potentially influence contemporary artistic interpretations and creative endeavors.

Reference for scientific publications on the topic of the dissertation

- **Raça, M., Film as a potential tool of the Director**, pp. 124-127, Collection of doctoral papers presented at Student and Doctoral Scientific Session on "Culture, Media and Cultural Tourism in the Time of COVID-19" of the Faculty of Arts at the South-West University "Neofit Rilski", ISSN 978-954-00-0302-3, Blagoevgrad, 2021
- **Raça, M., "To Each His Own Ithaca". Living in Emigration – Adaptation, and Homesickness**, pp. 78-83; Collection of doctoral papers presented at the Doctoral School and 5th Doctoral Scientific Session of the Faculty of Philosophy at the South-West University "Neofit Rilski", ISSN 2738-8328, Blagoevgrad, 2022

**Reference for participation in Scientific Conferences, Academic Meetings,
Scientific Sessions, and Discussions**

- Participation in Student and Doctoral Scientific Session on "Culture, Media and Cultural Tourism in the Time of COVID-19" of the Faculty of Arts at the South-West University "Neofit Rilski", 27.10.20, Blagoevgrad

- Participation in the Doctoral School and 5th Doctoral Scientific Session of the Faculty of Philosophy at the South-West University "Neofit Rilski", 16.12. – 17.12.2021, Blagoevgrad

- During the period from January 15th, 2022, to May 15th, 2022, in Los Angeles, California, the individual engaged in an academic pursuit, conducting Film Pedagogy Research at the New York Film Academy. This research endeavor was made possible through the recipient's participation as a grantee of the Fulbright Faculty Development Program.

- Visiting Professor/ Filmmaker to conduct several workshops for Short Film Directing, at University of Pennsylvania, March 2024.